

Lexikon för ett skriftlöst språk – en utmaning

Jan-Olof Svantesson

Språk- och litteraturcentrum, Lunds universitet

Jag ingår i en grupp vid Lunds universitet som sedan 1970-talet har studerat kammu, ett minoritetsfolk i norra Laos och som gruppens lingvister har jag bl.a. arbetat med att göra lexikon för kammuspråket. Att skriva ett lexikon för ett skriftlöst språk innebär både lingvistiska och lexikografiska utmaningar.

Vilken är målgruppen? Det är nästan bara missionärer och lingvister som skriver lexikon för skriftlösa språk. För lingvisterna ingår det i beskrivningen och analysen av språket. En målgrupp är andra lingvister och en annan är talarna av språket. Dessa två grupper har helt olika förväntningar på lexikonet. Talarna av ett minoritetsspråk kan behöva ett lexikon som talar om vad ett ord på deras språk heter på majoritetsspråket, men det är kanske viktigare att lexikonet är en symbol som visar att deras språk kan skrivas och inte bara är ett talspråk med låg status. Vi har försökt lösa motsättningen mellan målgrupperna genom att göra två olika versioner av lexikonet, ett kammu-engelskt för lingvister och ett kammu-lao för modersmålstalarna.

Ett problem är materialet. Vårt lexikon baseras till största delen på inspelade folksagor. Ett annat problem är standardisering av skriften. Ska man ta med dialektala uttalsvarianter eller bara ge ett enda uttal? Ytterligare ett problem är förhållandet till majoritetsspråket. I stort sett alla minoritetsspråkstalare är minst tvåspråkiga, i vårt fall på kammu och lao. I kammu tas alla ord för ”moderna” företeelser som inte ingår i traditionell kammukultur över direkt från lao och vi har bedömt det som ogörligt att ta med dem i lexikonet, men gränsen mellan moderna och etablerade lånord är inte alltid lätt att dra.

Det finns inte mycket kontakt mellan professionella lexikografer och ”lingvistlexikografer”. Själv är jag lexikografisk amatör. Omvänt behandlar den lexikografiska litteraturen sällan lexikon för outforskade språk. Förhoppningsvis kan jag med mitt bidrag öka kontakterna mellan dessa grupper.

Referenser:

Svantesson, Jan-Olof, Damrong Tayanin, Kristina Lindell, Thongpheth Kingsada & Somseng

Xayavong. 1994. *Watcanaanukom khamu-laaw ວັດຈະນານຸກົມ ຂະມຸ-ລາວ* [Kammu-Lao dictionary]. Lund: Lund University and Vientiane: Institute for Research on Lao Culture, Ministry of Information and Culture.

Svantesson, Jan-Olof, Kàm Ràw (Damrong Tayanin), Kristina Lindell & Håkan Lundström. 2014. *Dictionary of Kammu Yùan language and culture (NIAS reference library 6)*. Copenhagen: NIAS Press.

Nyckelord: skriftlösa språk, minoritetsspråk, kammu